

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ, НАУКИ ТА МОЛОДІ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО**

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 025 Музичне мистецтво
галузі знань 02 Культура і мистецтво
Кваліфікація: Бакалавр музичного мистецтва

ЗАТВЕРДЖЕНО
ПЕДАГОГІЧНОЮ РАДОЮ
Луцького педагогічного коледжу
Директор _____ П. М. Бойчук
протокол № 1 від 30.08.2016

Освітньо-професійна програма
вводиться в дію з 01.09.2016
Директор _____ П. М. Бойчук
(наказ № 68/1 від 30.08.2016)

Луцьк – 2016

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів освітнього ступеня бакалавр галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 Музичне мистецтво на базі повної загальної середньої освіти є нормативним документом, що визначає нормативні компетентності, встановлює вимоги до змісту, структури, організації та рівня освітньо-професійної підготовки студентів Луцького педагогічного коледжу.

Освітньо-професійна програма заснована на компетентнісних засадах підготовки спеціаліста галузі знань 02 Культура і мистецтво спеціальності 025 Музичне мистецтво.

Освітньо-професійна програма розроблена проектною групою викладачів Луцького педагогічного коледжу у складі:

1. Регуліч Ірина Вікторівна – гарант освітньої програми, кандидат мистецтвознавства, викладач кафедри музичних дисциплін;
2. Жорняк Богдана Євгеніївна – кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри музичних дисциплін;
3. Комарук Зоя Василівна – народний артист України, заслужений артист України, викладач кафедри музичних дисциплін;
4. Горобець Тетяна Вікторівна – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри музичних дисциплін;
5. Степанюк Ігор Віталійович – кандидат мистецтвознавства, викладач кафедри музичних дисциплін;
6. Зарицька Анна Андріївна, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри музичних дисциплін.

1. Профіль освітньо-професійної програми зі спеціальності 025 Музичне мистецтво

1 – Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Луцький педагогічний коледж
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Бакалавр
Офіційна назва освітньої програми	Музичне мистецтво
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом бакалавра, одиничний, 240 кредитів ЄКТС, термін навчання 3 роки 10 місяців
Наявність акредитації	Акредитаційна комісія України (Наказ МОН України від 19.12.2016 № 1565). Період акредитації: до 01 липня 2025р.
Цикл / рівень	НРК – 6 рівень, QF-EHEA – перший цикл, EQF LL – 6 рівень
Передумови	Повна загальна середня освіта
Мова (и) викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	До 2021 р.
Інтернет адреса постійного розміщення опису освітньої програми	http://ipc.org.ua/освітні-програми/
2 – Мета освітньої програми	
Освітня програма визначає загальні вимоги до підготовки бакалаврів за спеціальністю 025 Музичне мистецтво, комплекс базових знань і професійних компетентностей студентів і може бути використана при складанні навчальних планів та робочих програм з навчальних дисциплін, індивідуальних робочих планів студентів, а також при інспектуванні освітньої діяльності, атестації та ліцензуванні спеціальності	
3 – Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація)	02 Культура і мистецтво 025 Музичне мистецтво
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-професійна
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Спеціальна освіта в галузі музичного мистецтва, музичної педагогіки, теорії та методики музичного виховання. Ключові слова: музичне мистецтво, розвиток, виховання, музична педагогіка, практична діяльність, освітній процес, заклади шкільної та дошкільної освіти
Особливості програми	Програма передбачає підготовку педагогічних кадрів, кваліфікованих фахівців у сфері музичного мистецтва, а саме: нормативні навчальні дисципліни (гуманітарної, соціально-економічної, математичної, природничо-наукової, професійної та практичної підготовки); вибіркові навчальні дисципліни (самостійного вибору навчальним закладом, вільного вибору

	студентів); державну атестацію з основного музичного інструменту, диригування, педагогіки та методики музичного виховання
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Вчитель музики, музичний керівник дошкільного навчального закладу з циклом дисциплін вільного вибору студентів (оператор інформаційних технологій)
Подальше навчання	Можливість продовження навчання здобувачів вищої освіти для отримання освітнього ступеня магістр
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Загальний стиль навчання – особистісно-орієнтований, студентсько-центрований, проблемно-пошуковий – характеризується єдністю навчання, виховання та розвитку особистості студента. Лекційні курси поєднуються з семінарськими, лабораторними та практичними заняттями. Навчання відбувається в групах, підгрупах, а також включає індивідуальні практичні заняття. Комбінація лекцій, практичних занять, розв'язування ситуаційних завдань, тренінгів, кейсів, виконання проєктів, дослідницьких наукових робіт. <i>Методи:</i> словесні, наочні, практичні, дидактичні, практико-теоретичні, пошукові, науково-дослідницькі, індуктивно-дедуктивні, кейс-технологій. <i>Методики</i> музично-педагогічної освіти. <i>Технології:</i> особистісно-орієнтовані, інтерактивні, інформаційно-комунікативні, технології навчальних проєктів, інтегровано-розвивальні, модульно-рейтингові, діагностичні, соціально-комунікативні
Оцінювання	Оцінювання здійснюється за національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), дворівневою (зараховано / не зараховано), 100-бальною та шкалою ЕКТС (А, В, С, D, E, F, FX) у формі усного та письмового опитування, тестового контролю, презентації дослідницьких робіт, завдань педагогічних практик, захисті курсових робіт; заліків, екзаменів
6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері музичного мистецтва в процесі професійної діяльності та в процесі навчання, що передбачає застосування активних форм та методів музичного виховання
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1. Розуміння важливості та необхідності навчання, власного розвитку; ЗК 2. Здатність до адаптації у соціумі; ЗК 3. Здатність застосовувати набуті знання у проблемних ситуаціях в процесі практичної підготовки; ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та специфіки професійної діяльності вчителя музичного мистецтва; ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; ЗК 6. Здатність до критичного мислення; ЗК 7. Здатність нести відповідальність за власні дії; ЗК 8. Здатність генерувати нові педагогічні ідеї (креативність); ЗК 9. Здатність працювати в команді;

	<p>ЗК 10. Здатність до емоційної стійкості, стресостійкості;</p> <p>ЗК 11. Базові знання основ психології, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства, уміння їх використовувати в професійній та соціальній діяльності;</p> <p>ЗК 12. Здатність застосовуючи знання психологічних аспектів організації художньої праці, закономірностей спілкування та взаємодії людей мистецького цеху, норм професійної етики, вміння створювати творчий мікроклімат, формувати колективну відповідальність за результати творчого процесу;</p> <p>ЗК 13. Здатність планувати педагогічну діяльність, здійснювати освітній процес учнів відповідно до педагогічних закономірностей і вимог;</p> <p>ЗК 14. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, освіти впродовж життя та саморозвитку;</p> <p>ЗК 15. Здатність здійснювати самоконтроль і саморегуляцію фізичного і психічного стану;</p> <p>ЗК 16. Уміння адаптуватися до нових ситуацій, здатність до професійної мобільності;</p> <p>ЗК 17. Досконале володіння українською мовою;</p> <p>ЗК 18. Здатність осмислювати і оцінювати власні досягнення в навчанні і педагогічній діяльності</p>
<p>Фахові компетентності (ФК)</p>	<p>ФК 1. Володіння базовими знаннями з теорії та історії музичного мистецтва;</p> <p>ФК 2. Здатність застосовувати термінологію музичного мистецтва;</p> <p>ФК 3. Здатність розвивати власні музично-слухові уявлення;</p> <p>ФК 4. Здатність до слухового аналізу музичної мови;</p> <p>ФК 5. Здатність записувати на слух вокальну та інструментальну музику як в одноголосному так і в багатоголосному викладі;</p> <p>ФК 6. Здатність працювати з хоровими партитурами;</p> <p>ФК 7. Здатність визначати види і типи хорів, фактуру викладу хорового твору;</p> <p>ФК 8. Здатність до написання розгорнутої анотації;</p> <p>ФК 10. Здатність розвивати власну співацьку культуру;</p> <p>ФК 11. Володіння навичками гри на основному музичному інструменті;</p> <p>ФК 12. Здатність вільно використовувати додатковий музичний інструмент у професійній діяльності;</p> <p>ФК 13. Здатність розрізняти музичні напрями, течії, жанри, стилі за їхніми сутнісними характеристиками;</p> <p>ФК 14. Володіння поняттями, принципами та закономірностями інтегрованого курсу «Мистецтво» в школі;</p> <p>ФК 15. Здатність застосовувати знання комп'ютерних музичних програм у роботі з нотними матеріалами;</p> <p>ФК 16. Здатність розвивати почуття художньої форми, логіки музичної композиції різних епох, напрямів, жанрів, стилів;</p> <p>ФК 17. Здатність застосовувати сучасні технології і методики навчання;</p> <p>ФК 18. Вміння організовувати позакласну художньо-естетичну діяльність учнів;</p>

	ФК 19. Вміння організувати пошукову, науково-дослідницьку діяльність із учнями.
7 – Програмні результати	
	<p>ПРН 1. Застосовує отримані знання і вміння у професійній діяльності;</p> <p>ПРН 2. Здатний дискутувати на професійно значущі проблеми та обґрунтовувати власну точку зору;</p> <p>ПРН 3. Здатний застосовувати знання з психології, педагогіки, методики музичного виховання на практиці;</p> <p>ПРН 4. Здатний організувати освітній процес та самостійну роботу учнів на уроці;</p> <p>ПРН 5. Уміло застосовує методичні прийоми, необхідні для розкриття для розвитку вокального-хорового, інструментального виконавства та музичної творчості;</p> <p>ПРН 6. Володіє знаннями основ вокальної педагогіки та методики виховання голосу;</p> <p>ПРН 7. Вміє застосовувати практичні навички розвитку та охорони співацького голосу;</p> <p>ПРН 8. Демонструє власну музично-виконавську та художньо-педагогічну культуру;</p> <p>ПРН 9. Вільно володіє вокально-хоровою технікою співу при роботі з хором, проведення позакласних заходів у школі;</p> <p>ПРН 10. Використовує знання теоретичного матеріалу при опрацюванні хорових творів;</p> <p>ПРН 11. Володіє технічними прийомами диригування з урахуванням специфіки майбутньої професії;</p> <p>ПРН 12. Керується у своїй діяльності принципами толерантності, творчого діалогу, співробітництва, поваги до всіх учасників освітнього процесу;</p> <p>ПРН 13. Вміє працювати з додатковою літературою, першоджерелами, аналізувати їх та використовувати при підготовці курсової роботи;</p> <p>ПРН 14. Демонструє вміння моделювати та вирішувати типові психолого-педагогічні ситуації в освітньому процесі;</p> <p>ПРН 15. Здатний здійснювати індивідуальний підхід до особистості учня та створювати атмосферу взаємодопомоги та співпраці у творчому колективі;</p> <p>ПРН 16. Здатний застосовувати на практиці знання з теорії та історії педагогіки;</p> <p>ПРН 17. Здатний дотримуватись етичних норм у спілкуванні з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками;</p> <p>ПРН 18. Вміє скласти план аналізу хорового твору;</p> <p>ПРН 19. Володіє методикою записування музично-етнографічного матеріалу;</p> <p>ПРН 20. Володіє методами й методиками діагностування творчих досягнень учнів у сфері музичного мистецтва;</p> <p>ПРН 21. Володіє засобами невербальної комунікації, музично-термінологічною лексикою;</p> <p>ПРН 22. Вміє розробляти план вивчення твору на музичному інструменті;</p> <p>ПРН 23. Володіє виконавськими вміннями;</p>

	<p>ПРН 24. Вміє самостійно розучувати нескладні музичні твори різних стилів та жанрів;</p> <p>ПРН 25. Здатний використовувати сучасні комп'ютерні технології;</p> <p>ПРН 26. Володіє навичками гармонізації мелодії;</p> <p>ПРН 27. Вміє аналізувати музичні твори;</p> <p>ПРН 28. Вміє проводити педагогічні дослідження</p>
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	Кадровий склад, що забезпечує освітній процес спеціальності 025 Музичне мистецтво, відповідає вимогам Ліцензійних умов надання освітніх послуг у сфері вищої освіти. Викладання навчальних дисциплін здійснюється докторами, кандидатами наук (працюють за основним місцем роботи), які за своєю науково-педагогічною спеціальністю (дипломом про освіту, науковий ступінь, вчене звання або підвищення кваліфікації за напрямком дисципліни, що викладається) відповідають дисциплінам навчального плану
Матеріально-технічне забезпечення	Матеріально-технічне забезпечення відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України щодо здійснення діяльності з надання освітніх послуг підготовки фахівців зі спеціальності 025 Музичне мистецтво. У коледжі є бібліотека з читальною залом на 100 місць, актові зали на 350 місць, 4 спортивні зали, спортивні майданчики, 36 групових аудиторій, 6 спеціалізованих комп'ютерних лабораторій, 34 індивідуальні музичні класи, хоровий клас, зала для занять ритмікою та хореографією. Локальна комп'ютерна мережа коледжу об'єднує 138 персональних комп'ютерів, які підключені до системи Internet. Усі навчальні дисципліни забезпечені відповідними навчальними аудиторіями для проведення всіх видів практичної, дисциплінарної, міждисциплінарної підготовки та науково-дослідної роботи студентів. Обладнано комп'ютерний клас (ауд. №44)
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Інформаційне та методичне забезпечення освітнього процесу підготовки фахівців включає: навчальні програми з усіх нормативних та вибірково навчальних дисциплін, які вміщують зміст та структуру дисципліни з науково-методичним та програмним забезпеченням; програми навчальних та виробничих практик; підручники і навчальні посібники з грифом Міністерства освіти і науки України; нотну літературу; методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з навчальних дисциплін; написання курсових робіт; інструктивно-методичні матеріали до практичних занять; контрольні роботи з навчальних дисциплін для перевірки рівня якості засвоєння студентами знань; критерії оцінки знань
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	
Міжнародна кредитна мобільність	
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	

2. Перелік компонент освітньо-професійної програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонент ОП

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, атестація)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти ОК			
Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки			
ОК 1	Українська мова за професійним спрямуванням	4,0	екзамен
ОК 2	Історія України	5,0	екзамен
ОК 3	Історія української культури. Історія мистецтв	4,0	залік
ОК 4	Іноземна мова	4,0	екзамен
ОК 5	Філософія. Логіка	5,0	екзамен
ОК 6	Фізичне виховання	9,0	-
Цикл математичної, природничо-наукової підготовки			
ОК 7	Музична інформатика	4,0	залік
ОК 8	Основи медичних знань. Вікова фізіологія і гігієна	3,0	залік
ОК 9	Безпека життєдіяльності та основи охорони праці	3,0	екзамен
ОК 10	Гармонія	8,0	екзамен
ОК 11	Сольфеджіо	9,0	екзамен; залік
ОК 12	Історія зарубіжної музики	9,0	екзамен, курсова робота
ОК 13	Історія української музики	4,0	екзамен
ОК 14	Аналіз музичних творів	3,0	залік
ОК 15	Постановка голосу	9,0	екзамен; залік
Цикл професійної та практичної підготовки			
Професійна психолого-педагогічна підготовка			
ОК 16	Психологія	7,0	Екзамен
ОК 17	Педагогіка. Історія педагогіки	8,0	екзамен, курсова робота
ОК 18	Методика музичного виховання	10,0	екзамен, залік, курслова робота
Професійна науково-предметна підготовка			
ОК 19	Хоровий клас. Хорознавство	30,0	екзамен, залік
ОК 20	Хорове диригування	10,0	Екзамен
ОК 21	Основний музичний інструмент	20,0	екзамен, залік
ОК 22	Додатковий музичний інструмент	6,0	Залік
Практична підготовка			
Педагогічна практика (пропедевтична)			
ОК 23	Підготовка до роботи в літній період	2,0	-
ОК 24	Позакласна та позашкільна виховна робота	2,0	залік
Педагогічна практика (виробнича)			
ОК 25	Педагогічна практика в літніх таборах	3,0	залік

ОК 26	Пробні заняття в дитячому садку	3,0	залік
ОК 27	Пробні уроки та заняття в школі	2,0	залік
ОК 28	Переддипломна практика	3,0	залік
Загальний обсяг обов'язкових компонентів:		180	
Вибіркові компоненти ВК			
Цикл дисциплін самостійного вибору навчального закладу			
ВК 1	Елементарна теорія музики	7,0	екзамен
ВК 2	Практична робота з хором	9,0	екзамен
ВК 3	Хорове аранжування	3,0	Залік
ВК 4	Основи конституційного права	4,0	Залік
ВК 5	Соціологія. Політологія	4,0	Залік
ВК 6	Релігієзнавство	3,0	Залік
ВК 7	Етика та естетика	3,0	Залік
ВК 8	Ритміка та основи хореографії	3,0	Залік
ВК 9	Акомпанемент	5,0	Залік
Цикл дисциплін вільного вибору студентів (оператор інформаційних технологій)			
ВК 10	Нові інформаційні технології та технічні засоби навчання	4,0	екзамен
ВК 11	Комп'ютерне нотодрукування	6,0	екзамен
ВК 12	Комп'ютерне аранжування	9,0	екзамен
Загальний обсяг вибірових компонентів:		60	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		240	

2.2. Структурно-логічна схема ОП

I курс		II курс		III курс		IV курс	
I семестр	II семестр	III семестр	IV семестр	V семестр	VI семестр	VII семестр	VIII семестр
Історія України 5,0 кр. / екз.	Історія української культури. Історія мистецтва 4,0 кр. / зал.						
Іноземна мова 4,0 кр. / екз.							
Фізичне виховання 9,0 кр.							
Основи медичних знань. Вікова фізіологія і гігієна 3,0 кр. / зал.	Музична інформатика 4,0 кр. / зал.			Українська мова за професійним спрямуванням 4,0 кр. / екз.			
Сольфеджіо 9,0 кр. / залік, екз.							
	Історія української музики 4,0 кр. / екз.	Гармонія 8,0 кр. / екз.				Філософія. Логіка 5,0 кр./ екз.	
Постановка голосу 9,0 кр. / залік, екз.						Безпека життєдіяльності та основи охорони праці	

							3,0 кр. / екз.
		Педагогіка. Історія педагогіки 8,0 кр. / екз. + Курсові роботи	Історія зарубіжної музики 9,0 кр. / екз. + Курові роботи			Аналіз музичних творів 3,0 кр. / зал.	
Елементарна теорія музики 7,0 кр. / екз.		Психологія 7,0 кр. / екз.					
Ритміка та основи хореографії 3,0 кр. / зал.		Методика музичного виховання 10,0 кр. / зал., екз. + Курсові роботи					
Новітні інформаційні технології та технічні засоби навчання 4,0 кр. / екз.		Додатковий музичний інструмент 6,0 кр. / зал.					
Хоровий клас. Хорознавство 30, 0 кр. / зал., екз.							
Хорове диригування 10,0 кр. / екз.							
Основний музичний інструмент 20,0 кр. / зал., екз.							
		Комп'ютерне нотодрукування 6,0 кр. / екз.	Практична робота з хором 9,0 кр. / екз.				
			Основи конституційного права 4,0 кр. / зал.		Соціологія. Політологія 4,0 кр. / зал.	Хорове аранжування 3,0 кр. / зал.	

			Позакласна та позашкільна виховна робота 2,0 кр. / зал.		Акомпанемент 5,0 кр. / зал.		
				Комп'ютерне аранжування 9,0 кр. / екз.			
					Підготовка до роботи в літній період 2,0 кр.	Етика та естетика 3,0 кр. / зал.	Релігієзнавство 3,0 кр. / зал.
				Пробні заняття в дошкільних закладах 3,0 кр. / зал.			
					Педагогічна практика в літніх таборах 3,0 кр. / зал	Пробні уроки та заняття в школі 2,0 кр. / зал.	Переддипломна практика 3,0 кр. / зал.
							Підготовка до державної атестації

3. Форма атестації здобувачів освіти

Атестація випускників освітньо-професійної програми спеціальності 025 Музичне мистецтво проводиться у формі кваліфікаційних екзаменів з «Диригування», «Основного музичного інструменту» та комплексного кваліфікаційного екзамену «Педагогіка і методика музичного виховання, дисципліни вільного вибору студента», який проводиться у формі усної співбесіди за білетами, що включають теоретичні та практичні завдання.

За підсумками складання державних екзаменів видається документ встановленого зразка про присвоєння кваліфікації: Бакалавр музичного мистецтва.

Атестація здійснюється відкрито і публічно в режимі роботи державної екзаменаційної комісії.

Перелік нормативних документів, на яких базується стандарт вищої освіти

1. Перелік галузей знань і спеціальностей – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.
2. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Постанова кабінету Міністрів України № 266 від 29.04.2015.
3. Класифікатор видів економічної діяльності ДК 009:2010 [Національний класифікатор України. [розроб. : К. Бугакова, А. Варніліс, В. Гріщина та ін.]. – К. : Держспоживстандарт України, 2010. – 42 с.
4. Класифікатор професій Класифікатор професій [Текст] : ДК 003 : 2010 / [розроб. : М. Гаврицька та ін.]. – К. : Соцінформ : Держспоживстандарт України, 2010. – 746 с. : табл. – (Національний класифікатор України).
5. Національна рамка кваліфікацій – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
6. Закон України «Про вищу освіту» – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
7. Про затвердження Переліку спеціалізацій спеціальності та напрямку підготовки Музичне мистецтво, за якими може одночасно здійснюватися підготовка фахівців у вищих навчальних закладах сфери культури. Наказ Міністерства культури України від 26.06.2014 р. №492, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 8 липня 2014 року за №786/25563.
8. Наказ МОН України «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 06.11.2015 №1151 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15>.
9. Національний глосарій 2014 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://ihed.org.ua/images/biblioteka/glossariy_Visha_osvita_2014_tem_pusoffice.pdf.
10. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010 // Видавництво «Соцінформ». – К.: 2010.
11. НРК – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
12. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file://D:/Users/Dell/Downloads/BolonskyiProcessNewParadigmHE.pdf>.
13. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Rozvitok_sisitemi_zabesp_yakosti_VO_UA_2015.pdf.